

KALENDÁR

OSOBNOSTÍ

a
ich

myšlienok

2025

Churchill

Delp

Frankl

Andersen

Wojtyła

Sartre

Valéry

Werfel

Carnap

Ortega

Tolstoj

Lacroix

Ak

*Ak jasnú myseľ nestratíš,
keď všetci navôkol blázniac obvinia ťa v zlosti,
v nevere iných ak sám dokážeš si veriť,
no zvážiť aj iných pochybnosti,*

*ak vládzeš čakať, neznaviac sa pritom,
ľžu neodpovieš, ak ťa oklamali,
nenávisť druhých nesplatíš tým citom,
no nebudeš sa tváriť dokonalý,*

*ak dokážeš sniť, nedať však snom vládu,
myslieť, no dumy neurobiť cieľom,
do očí pozrieť víťazstvu i pádu,
a rovnaký byť k tým dvom nepriateľom,*

*ak zvládzeš počuť nožmi pokrivené,
v nástrahu bláznom priame svoje slová,*

*ak z ruín vecí, čo žil si len pre ne,
zodratou dlaňou tvoriť začneš znova,*

*ak dokážeš dať výhry na hromádku
a staviť všetko na jeden ťah kariet,
prehrať a začať znova od začiatku
a slova o tej strate neprevravieť,*

*ak dokážeš dať povel srdcu, svalom,
nech slúžia ďalej, aj keď odumreli,
kráčať, keď nič už v tebe nezostalo,
len vôľa, ktorá vydržať im velí,*

*ak udržíš si hrdosť vraviac k davu,
prostotu zasa, kráľmi obklopený,*

ak nezohne ti hnev, či priazeň hlavu,

ak napriek úcte nik ťa neprecení,

*ak vtesnáš pritom do minúty prísnej,
šesťdesiat sekúnd behu z celej sily,
tvojou sa stane Zem i poklady z nej
a bude z teba človek, syn môj milý!*

Báseň Ak,
Rudyard **KIPLING**
(30.12.1865–18.1.1936)

Winston Spencer CHURCHILL

(30.11.1874 – 24.1.1965)

Britský politik, potomok starého šľachtického rodu, prežil svoje detstvo v írskom Dubline. Absolvoval vojenskú akadémiu (1894), ako dôstojník bol v Afrike a Indii (1896-99). Za konzervatívnu stranu sa stal členom parlamentu (1900), potom bol členom liberálnej strany (1904–1924) a potom zase konzervatívnej. Stal sa ministrom obchodu (1908–1910), ministrom vnútra (1910–11), prvým lordom admirality (1911–1915), ministrom zbrojenia a letectva (1917–18), ministrom vojny (1919–1921), ministrom kolónií (1921–22), ministrom financií (1924–1929). Ministerským predsedom Veľkej Británie bol v rokoch 1940–1945 a 1951–1955. Za druhej svetovej vojny sa zúčastnil rozhodujúcich vojenských konferencií (aj v Teheráne, Jalte a Postupimi). Za majstrovské historické a životopisné opisy (aj 6 dielne *Dejiny 2. svetovej vojny*) a strhujúce rečnícke umenie za obranu vznešených ľudských hodnôt bol ocenený Nobelovou cenou za literatúru (1953). Za prezidentstva J.F. Kennedyho sa stal čestným občanom USA (1963).

Z myšlienok

- *Človek sa občas potkne o pravdu, ale väčšinou sa pozbiera a ide ďalej.*
- *Demokracia je najhoršia forma vlády, okrem všetkých ostatných, ktoré boli vyskúšané.*
- *Odvaha je vlastnosť, ktorá je zárukou všetkých ostatných.*
- *Neznášam, keď ma niekto poučuje – ale rád sa učím.*
- *Vo vojne rozhodnosť, pri porážke vzdor, vo víťazstve veľkodušnosť, v mieri dobrá vôľa.*
- *Nemôžem vám sľúbiť nič iné ako krv, drinu, slzy a pot.*
- *Liberálna demokracia je ten najhorší spôsob vlády, jaký poznám. Až na to, že neexistuje žiadny lepší.*
- *Nehovorte o chybách, tie budú hovoriť samé za seba.*
- *Ak majú dvaja ľudia stále zhodné názory, je jeden z nich zbytočný.*
- *Kapitalizmus má jednu chybu: nerovnomerné rozdelenie bohatstva. Socializmus má oproti tomu jednu cnosť: rovnomerné rozdelenie biedy.*
- *Jen deti, blázni a veľmi starí ľudia si môžu dovoliť vraviť vždy pravdu.*
- *Rečník má vyčerpať tému, nie poslucháčov.*
- *Dobrý politik má mať schopnosť predvídať to, čo sa stane v budúcnosti, a vysvetliť, prečo sa tak nestalo.*
- *Nevzdelaní ľudia radi čítajú zbierky citátov.*
- *Cez vojnu je pravda taká drahocenná, že ju musí vždy doprevádzať telesná stráž klamstiev.*
- ***Chcete na svete vyniknúť? Musíte pracovať, zatiaľ čo sa ostatní baví.***

(dmj)

Alfréd DELP

(15.9.1907–2.2.1945)

Nemecký jezuitský páter (vysvätený r.1937), obvinený fašistickým režimom z vlastizrady, šesť mesiacov väznený a po krátkom procese bol aj odsúdený na smrť obesením. Jeho popol rozprášili. Bol kritikom nacionálneho socializmu, ale aj zástancom rešpektu pred Božím zákonom a ochrancom ľudskej dôstojnosti. Samostatným premýšľaním spoznal cestu dozrievania pre hlboko ľudské hodnoty v zodpovednej slobode a nezištnej obetavosti. Ako spisovateľ a redaktor vykonával pastoráciu aj cez médiá. Spoznaním zásad i povinností sa pre každého otvára praktický apoštolát, v ktorom váhanie nemá zmysel. Mal láskavé srdce bojovníka za prehĺbenie kresťanskej súčasnosti: *Aj tá najväčšia minulosť človeku nič nepomôže, ak to staré, minulé, nie je spracované po novom a pochopené živou prítomnosťou.* Vydal svedectvo pravde aj za cenu obety.

Z myšlienok

- *Ak sa objaví skrz človeka na svete o trochu viac lásky a dobroty, trochu viac svetla a pravdy, mal jeho život zmysel.*
- *Pokľaknutie na kolená alebo zopnuté prázdne ruky sú dve pôvodné gestá slobodného človeka.*
- *Opatrné a hlboko úctivé musí byť naše jednanie, s ktorým sa približujeme k človeku.*
- *Ak pripustia cirkvi sveta ešte raz obraz hašteriacého sa kresťanstva, sú odpísané.*
- *Správne o spáse a Spasiteľovi nikto neuverí, pokiaľ sa až do krvi nevyčerpáme v službe človeku.*
- *Boh je studnicou ukrytou v našom vnútre, studnicou, ku ktorej sme pozývaní ako hostia, aby sme si pri nej odpočinuli.*
- *Modlitba je skutočne modlitba a nie zbožné rozprávanie, ak na seba berieme zodpovednosť a plníme ju.*

(dmj)

Viktor Emil FRANKL

(26. 3. 1905 – 2. 9. 1997)

Rakúsky psychiater a filozof naznačil význam hľadania zmyslu každého ľudského života. Neuznával prílišný redukcionizmus a determinizmus v pohľade na slobodu človeka, ktorý môže spoznať silu vzdoru ducha. Odhalil, že je možné vyrovnať sa aj s ťažkým utrpením, ak nebude vnímané ako pokorujúce, ale ako zušľachtľujúce. Ak máme kvôli čomu žiť, tak možno prežiť. Náboženstvo bolo pre neho základnou zmysluplnou a záchrannou existenciálnou silou. Uvedomil si, že aj ťažké životné situácie majú napriek skepse, rezignácii a relativizmu aj východiská v pokore, úcte a duchovnom odhodlaní. Práve na svojom ťažkom životnom osude (prešiel štyrmi koncentračnými tábormi) sa presvedčil, že človeku nemožno vziať jedinečnú slobodu voľby medzi dobrom a zlom. Svojou logoterapiou (orientujúcim rozhovorom pre hľadanie a poznávanie zmyslu života) pomáhal pri riešení ťažkých osudov moderného človeka. Napísal 32 kníh, prednášal na mnohých univerzitách všetkých kontinentov.

Z myšlienok

- *K šťastiu sa ide naokolo, cez druhých.*
- *Pokora, ak je skutočná, je prinajmenšom práve tak znakom vnútornej sily ako odvaha.*
- *Človek je tvor, ktorému bolo dané maximum vedomostí. Najviac mu však chýba povedomie o tom, aká je jeho ľudská zodpovednosť.*
- *Nie sme zodpovední za každú absurdnosť, ktorá je v nás.*
- *Nikto nemôže úplne porozumieť skutočnej podstate inej ľudskej bytosti inak, len že ju miluje... Láska je konečný a najvyšší cieľ, o ktorý sa môže človek usilovať... Spása človeka je skrz lásku a v láske.*
- *Duchovná sloboda, ktorú človeku nikto nemôže zobrať, robí život zmysluplným a dáva mu zámer i cieľ.*
- *Byť človekom znamená prekročiť sám seba – prekonať sám seba a orientovať sa na hodnoty.*
- *V živote rozhodujú o zmysluplnosti jeho vrcholné body a jediný okamih môže dať spätne zmysel celému životu.*
- *Spôsob, akým človek prijíma svoj údel, vrátane utrpenia, spôsob, akým na seba berie svoj kríž – to je príležitosť, ako dať svojmu životu hlbší zmysel.*
- ***Hodnoty nemôžeme vyučovať – hodnoty musíme žiť... Neodpovedáme slovami, ale odpoveďou musí byť celá naša existencia.***
(dmj)

Hans Christian ANDERSEN

(2.4.1805 – 4.8.1875)

Nemal rozprávkové detstvo, ani školské roky. Skúšal pôsobiť ako spevák a herec. Písal aj divadelné hry. Uspel až písaním rozprávok (*Kresadlo, Princezná na hrášku, Cisárovo nové šaty, Cínový vojačik, Snehová kráľovná, Malá morská panna, Dievčatko so zápalkami, Kalamár a pero*). Jeho ilustrované zbierky rozprávok neskôr očarili celý svet. Vlastné životné sklamanie pretavil do rozprávkových osudov spravodlivosti a lásky. „Dánsky bocian“ videl svet srdcom. Nedocenený dramatik a básnik sa stal obdivuhodným nezabudnuteľným rozprávkárom.

Z myšlienok

- *Preceňujeme sa, sme pyšní na svoje diela – a predsa sme všetci len nástrojmi, na ktorých hrá Boh...*
- *Človek vidí svet vždy cez okuliare citu a podľa farby skla sa mu javí tmavý alebo jasný.*
- *Všetky knihy zožltnú, ale kniha prírody má každý rok nové, nádherné vydanie.*
- *Zlatý zákon lásky znie: Miluj a budeš milovaný.*
- *Ak nemôžeš prežívať šťastie s inými, je to iba polovičné šťastie.*
- *Veľká láska je skoro vždy tam, kde je veľké vzájomné poznanie.*
- *Náhoda je kvet poézie na strome všedného života.*
- *Nie sú krajšie rozprávky ako tie, ktoré píše sám život.*

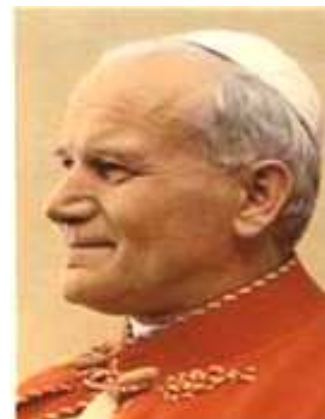

(dmj)

Karol WOJTYLA – Ján Pavol II.

(18.5.1920 – 2.4.2005)

Od októbra 1978 už 264. pápež rímskokatolíckej cirkvi, prvý Slovan a Poliak na Petrovom stolci v dvetisícročných cirkevných dejinách, prvý netaliansky pápež po 445 rokoch, pastier Božieho ľudu neudržateľný za bránami Vatikánu. Podpísal nový cirkevný kódex (25.1.1983), kanonizoval viac než 450 nových svätých a viac než 1300 ľudí blahorečil. Vykonal viac než 100 zahraničných ciest do rozličných krajín celého sveta. Svoj hlboký odkaz zanechal aj vo svojich okružných listoch – encyklikách. Zápasil s komunistickými režimami, kritizoval bezbrehé cynické ambície trhového kapitalizmu. Odsúdil zločinnú diskrimináciu páchanú na Židoch, ospravedlnil sa za násilie a nespravodlivosť, chyby a omyly kresťanov v historickej minulosti katolíckej cirkvi. Bez vytáčok sa postavil za každý už počatý ľudský život, dôstojnosť ľudskej osoby i každej rodiny. Bol proti trestu smrti i každej nespravodlivej vojne. Vedel, že bez spravodlivosti nie je možný pokoj. Modernista i tradicionalista náboženských predstáv otvoril cestu do 21. storočia tak, aby každý z nás mohol byť blízky ľuďom i Bohu. **Ján Pavol II.** sa stal nezabudnuteľným symbolom láskavého, múdreho a ústretového katolíka, ktorý vybadal zjednocujúce sa cesty ľudského spoločenstva vo všeobecnosti Božej lásky a bezhraničnej ľudskej spolupráce. Bol svedomím sveta, morálnym apelom pre celú planétu. Charizmatický posol trpezlivej nádeje priťahoval ľudí všetkých svetadielov.

Z myšlienok

- *Človeka možno definovať ako toho, kto hľadá pravdu... Existuje cesta, ktorou človek, ak chce, môže kráčať. Začína sa schopnosťou rozumu povznášať sa nad to, čo je náhodné, aby sa vzniesol k nekonečnu... Okrem vlastného poznania ľudského rozumu, schopného svojou prirodzenosťou dospieť až k Stvoriteľovi, existuje aj poznanie, ktoré je vlastné viere... Pravda, ktorú nám umožňuje poznať Zjavenie, nie je zrelé ovocie alebo vrcholný bod myšlienky, spracovanej rozumom... viera nakoniec vyúsťi do dokonalej a večne trvajúcej radosti z kontemplácie trojjediného Boha.*
- *Svetlo rozumu a svetlo viery pochádzajú od Boha a preto si navzájom nemôžu protirečiť... Pravá kultúra je nepredstaviteľná bez humanizmu a múdrosti.*
- *Čistá veda je dobro hodné lásky, pretože je to poznanie, teda dokonalosť človeka.*
- *Človek má živé vedomie, že pravda je mimo neho a ponad neho. Človek netvorí pravdu, ale ona sama sa pred ním odhaľuje, keď ju vytrvalo hľadá. Poznanie pravdy vytvára duchovnú radosť.*
- *Naše rozhodnutia budú oveľa lepšie, keď budeme žiť vo vzájomnej spolupráci, ktorá nás bude ustavične podnecovať k zdokonaľovaniu.*
- *Hĺbke a pravosti viery osoží, keď sa spája s myslením a nikdy sa ho nevzdáva... Úprimnosti viery musí zodpovedať smelosť rozumu.*
- *Viera a rozum „si vzájomne pomáhajú“, a jedna druhej slúžia buď ako kriticko-očistné sito, alebo ako povzbudenie k pokroku v bádani a v prehlbovaní.*
- *Hľadanie pravdy, aj keď sa týka ohraničenej skutočnosti sveta alebo človeka, sa nikdy nekončí, ale vždy vedie k niečomu, čo je nad bezprostredným predmetom štúdia, k otázkam, ktoré otvárajú prístup k Tajomstvu.*

(dmj)

Jean-Paul SARTRE

(21.6.1905 – 15.4.1980)

Vyrastal bez rodičovskej lásky. Otec mu zomrel, keď mal dva roky, vychovával ho starý otec. Študoval literatúru a filozofiu (1924-28) na École Normale Supérieure v Paríži, pôsobil ako stredoškolský profesor na gymnáziu v Le Havri a v Paríži (do roku 1944). Už v mladosti pôsobil ako podivín a bohém, vyjadroval odpor voči meštiactvu.. Cez 2. svetovú vojnu bol väzňom v nemeckom zajatí. Angažoval sa v hnutí odporu (1941). Žil ako slobodný spisovateľ, skúmal úzkosť človeka, ktorý si uvedomuje bezúčelnosť a absurdnosť svojho života. Svoje názory rozvíjal nielen v umeleckých formách (poviedkach, románoch, divadelných hrách), ale aj pomocou esejí a teoretických pojednaní. K jeho hlavným dielam patria: *Nevolnosť* (1938), *Múr* (1939), *Bytie a ničota* (1943), *S vylúčením verejnosti* (1945), *Cesty k slobode* (1945-49), *Existencializmus je humanizmus* (1946), *Nahá pravda* (1955),

Slová (1964). Ako kriticky zmyšľajúci intelektuál spochybňoval Boha, štát, rodinu... Človeka vnímal ako túžbu stať sa Bohom, ako neužitočnú vášeň, nezmyselné podujatie...Zmysel a podstatu človeka videl v jeho slobode. Tá je však ohrozovaná vonkajším svetom, mravným zákonom, posudkom iných ľudí, svedomím. Považoval ľudský život za autentický, ak bola v ňom prítomná sloboda a význam. Premýšľal ako zlúčiť individuálnu ľudskú slobodu s kolektívnymi záujmami spoločnosti. Obhajoval marxistické stanoviská, neskôr aj anarchistické. Mal sklon k zaľúbenosti do seba, menil diametrálne svoje názory. Zmysel ľudskej existencie nachádzal v zodpovednom konaní a angažovaní sa pre kolektív. Jeho diela sa dostali (1948) na index katolíckej cirkvi. Ideu boha pochopil ako protirečenie. Vlastne sa pokúsil o teológiu vykúpenia bez Boha, vlastnými silami. nepochopil Boha evanjelií, ktorý pôsobí na ľudské vedomie v láske a láskou a zostáva tajomnou výzvou a očakávaním slobodného ľudského rozhodnutia. Možno vytušil večného Boha, ale nebol ochotný vzdať mu česť. Za myšlienkovu bohaté dielo, ktoré vyniká slobodomyselnosťou a snahou dostať sa k pravde mu bola udelená Nobelova cena za literatúru (1964), ktorú odmietol ako formalitu, lebo vždy odmietal oficiálne vyznamenania.. Francúzsky dramatik, románopisec, politický aktivista i literárny kritik sa zapísal do povojnovej módy existencializmu (myšlienkovvej atmosféry pre drsnú obyčajnosť a snahu dať každodennej ľudskej existencii nejaký zmysel).

Z myšlienok

- *Existovať jednoducho znamená byť tu: existujúci sa objavujú, dajú sa stretnúť, ale nikdy ich nemožno odvodiť... Sme vymedzení svojimi rozhodnutiami a skutkami, nielen pevne danou ľudskou prirodzenosťou.. Existujeme v situáciách – tie sú obyčajne medziľudské a spoločenské – a tie na nás pôsobia; avšak to, ako existujeme v nich, je zásadnou vecou našej voľby.*
- *Naše životy preniká radikálna sloboda, ktorá nás robí zodpovednými za seba samých i za druhých. Znamená tiež, že úplné a konečné pochopenie seba samých nám uniká.*
- *Byť človekom znamená usilovať sa byť bohom... Človek je zodpovedný za všetkých ľudí... Človek nie je súhrnom toho, čo má, ale súhrnom všetkého, čo ešte nemá a čo ešte môže dosiahnuť... Podstatou človeka je byť v situácii...*
- *To, čo existuje, môže byť vždy odhalené ako nič... Brány svojej väznice si nesie každý v sebe... Kritika bez disciplíny je rozmar, disciplína bez kritiky je pasivita.*
- *Kritickosť môže byť nepohodlná, ale nikto nehovorí, že človek je tu preto, aby žil v pohodlí. Ľudia objavili všetko, len nie to ako žiť.*
- *Potrebujem druhého, aby som lepšie pochopil sám seba a poznal všetky štruktúry svojho bytia... Život má zmysel, ak mu ho človek chce dať... Svet dáva rady, len keď sa pýtame a pýtať sa môžeme, len keď máme presne vymedzený cieľ.*

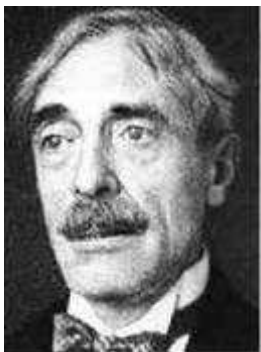
(dmj)

Paul VALÉRY

(30.10.1871–20.7.1945)

Francúzsky básnik a esejista, si cenil filozofiu na úrovni alegórií, ako možnosť pohotovo reagovať na veci nepredvídané. Najvyššou ľudskou aktivitou mu bolo myslenie, eufória myslenia - rozširovania hraníc vedomia ako absolútny cieľ i zmysel. Z hlbokých reflexií vytvoril *Úvod do metódy Leonarda da Vinci* (1895) i *Pán Teste* (1896-1929). *Mladá Parka* (1917), *Album starých veršov* (1920), *Cintorín pri mori* (1920). Príležitostné úvahy a eseje boli preniknuté abstraktnou intelektuálnou poéziou. *Rozličnosti* (1924-1944), *Zamlčané veci* (1930), *Pohľady na súčasný svet* (1931). Jeho *Zlé myšlienky* predvídajú zákonitý zápas duchovnej aktivity stále modernejšieho človeka v úsilí myslieť a poznávať bytosť unášanú neohraničenou schopnosťou rozumu k dotyku s nekonečnom. Profesor poetiky na Collège de France a člen Francúzskej Akadémie (1925) prenikavými esejami inšpiroval. *Kúzla* (1922), *Varieté* (5 zväzkov, 1929-1944), *Môj Faust* (1941). Denníky, zápisky, podnety pre meditáciu. Márne predpoklady, absurdné otázky.

Z myšlienok

- *Veľká duša má ako znak tú slabosť, že chce vyťažiť zo seba samej nejaký predmet, ktorý by ju udivil, ktorý by sa jej podobal a ktorý by ju priviedol do zmätku, aby bola čistejšia a neporušiteľnejšia a akosi ešte potrebnejšia než samo bytie, z ktorého ten predmet vzišiel.*
- *Jediným tajomstvom je možno tajomstvo našej zvedavosti: tá nás zaťažuje problémami, ktorých formulovanie našu existenciu i existenciu nášho ducha predpokladá, ktorých riešenie však túto existenciu prináša ako svoj výsledok.*
- *Všetko, čo vieme, môže nám poslúžiť vo všetkom, čo robíme. Inteligencia spočíva v tom, že dokážeme všetko využiť. Je teda istým druhom nemravnosti. Aj v genialite je kus zločinu.*
- *Zlé chvíle sú na to, aby nás poučili o istých veciach, o ktorých nám tie dobré nič nevravia.*
- *Len jedno treba urobiť: prerobiť seba samého. Ale nie je to také jednoduché. Kto chce robiť veľké veci, musí sa hlboko zamýšľať nad maličkosťami.*
- *Myslenie je vždy výnimkou zo všeobecne platného pravidla, ktorým je nemyslenie... Tí, čo vidia veci až príliš presne, ich vlastne presne povedané, nevidia... Bojte sa pravdy ako ohňa, má jeho vlastnosti: nič jej neodolá.*
- *Všetko, čo vravíš, hovorí o tebe: práve keď hovoríš o druhých... Keď dôjdeme do cieľa, veríme, že sme šli správnou cestou... Byť človekom znamená mať nevysvetliteľný pocit, že v každom je kus všetkých a vo všetkých kus každého.*
- *Keď sa to tak vezme, všetko sa nakoniec scvrkne na to, že sa pozeráme na roh stola, na kus steny, na svoju ruku alebo na kúsok oblohy... Politika života. Skutočnosť je vždy v opozícii... Som zabúdanie tou istou mierou ako myslenie... A s tým, čo je najviac mnou, mám najmenej do činenia.*
- *Človek musí mať nadbytok času a prostriedkov, aby mohol byť synom Božím, chránencom Múz, osobnosťou - aby mohol byť niekým, nie hračkou okamihu... Človek visí na kríži svojho tela. Zmučenú hlavu mu dlhými pichliacmi dorážala trňová koruna myšlienok...*
- *Ťažkosť našej doby spočíva v tom, že budúcnosť už nie je tá, čo bývala.*
- *Nenávisť slabochov nie je tak nebezpečná ako ich priateľstvo.*
- *Všetky revolúcie sú priamym následkom pomalosti evolúcie.*
- *Len v extrémoch má svet svoju cenu a len v priemernosti svoju trvácnosť.*
- **Človek je absurdný tím, čo hľadá, je však veľký tím, čo nachádza.**
(dmj)

Franz WERFEL

(10.9.1890 – 27.8.1945)

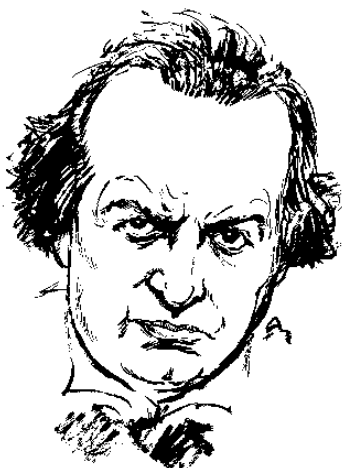

Rakúsko-český, po nemecky píšuci spisovateľ, pochádzal z rodiny vyznávajúcej ortodoxné židovské náboženstvo. Neskôr sa on sám označil za žida veriaceho v Krista. Narodil sa v Prahe, tam aj vyštudoval nemeckú univerzitu. Pôsobil vo Viedni (1917), odišiel do Francúzska (1938) a potom do USA (1940). Napísal zbierky hymnických veršov (*Priateľ sveta, Sme, Navzájom*), sociálne kritické poviedky a romány (*Zjazd abiturientov, Smrť malomeštiaka, Verdi, Pavol medzi Židmi, Bledomodré ženské písmo*), divadelné hry (*Kráľovstvo božie v Čechách*), románový epos *Štyridsať dní*, utopický román *Hviezda nenarodených*, ale aj známu *Pieseň o Bernadete*. Stal sa predstaviteľom expresionizmu v literatúre a jedným z najčítanejších autorov prvej polovice 20. storočia. Bol vášnivý odporca každej vojny,

mal sklon k filozofickému iracionalizmu i kresťanskému mysticismu. Hľadal cestu pre uplatnenie spravodlivých ľudských vzťahov bez násilia. Bol presvedčený o tom, že izraelský národ je svedkom božieho zjavenia a existencia i dôstojnosť cirkvi aj dôstojnosť židovstva sú spolu takmer tragickým spôsobom spojené. Veril tomu, že Izrael prežije tak dlho, ako dlho bude žiť cirkev; ale aj cirkev je s ním spojená tak, že keď padne on, padne aj cirkev. Snažil sa, aj svojim literárnym dielom (napr. *Počujte hlas*), spájať židovskú i kresťanskú duchovnú tradíciu. Utrpenie, obeť a pokánie vnímal ako cestu pre odpustenie a vykúpenie.

Z myšlienok

- *Smäd je najistejší dôkaz, že musí existovať voda.*
- *Proti dokonalým cnostiam druhého nie je lepšia obrana ako láska.*
- *Láska je veľký nedostatok našej doby.*
- *Pre tých ktorý veria v Boha, je vysvetľovanie zbytočné. Pre tých, ktorí v Boha neveria, nie je možné vysvetlenie.*
- *Prisahal som sám sebe, že svojou prácou budem vždy a všade oslavovať božské tajomstvo a ľudskú svätosť... Odvážil som sa zaspievať pieseň o Bernadete, napriek tomu, že nie som katolík, ale žid.*
(dmj)

Rudolf CARNAP

(18.5.1891 – 14.9.1970)

Nemecko-americký filozof a logik, predstaviteľ neopozitivismu a filozofie vedy, hlavný aktivista Viedenského kruhu a jeho myšlienok logického empirizmu. Vyštudoval filozofiu, matematiku a fyziku v Jene a Freiburgu (1910–1914). Stal sa docentom filozofie vo Viedni (1926–1931). Potom bol profesorom prírodnej filozofie v Prahe. Od roku 1936 pôsobil v USA (americké občianstvo získal roku 1941) na univerzite v Chicagu (1936–52), Princetone (1952–54) a na univerzite v Los Angeles (1954–61). Za hlavné poslanie filozofie považoval analýzu jazyka vedy, metafyziku za vedu neuznával. Analyzoval štruktúru prírodovedného poznávania s cieľom upresniť základné vedecké pojmy na základe matematickej

logiky. K jeho základným dielam patrí: *Logická výstavba sveta* (1928), *Zdanlivé problémy vo filozofii* (1928), *Logická syntax jazyka* (1934), *Základy logiky a matematiky* (1939), *Úvod do sémantiky* (1942), *Význam a nevyhnutnosť* (1947), *Logické základy pravdepodobnosti* (1950), *Kontinuum indukčných metód* (1952), *Úvod do symbolickej logiky* (1954), *Induktívna logika a pravdepodobnosť* (1959). **Carnap** podstatne ovplyvnil vývoj modernej logiky a teórie vedy. Systemizoval matematickú logiku ako formálny prostriedok filozofickej analýzy jazyka. Rozvíjal teóriu logickej syntaxe, indukčnú logiku ako logiku pravdepodobnostnú, snažil sa vybudovať zjednotený jazyk vedy. Hľadal nové cesty skúmania základov vedy a usiloval sa nanovo a čisto vedecko-logickým spôsobom sformulovať kánon celého vedenia a poznania vo filozofii. Za hlavnú úlohu filozofie pokladal filozoficky exaktne pochopiť tie problémy, ktoré sa vyskytujú v špeciálnych vedách, a to pomocou prísne formalizovaného jazyka.

Z myšlienok

- *Metafyzici sú hudobníci bez hudobného nadania.*
- *Všetky otázky zmyslu, ktoré majú skutočne logický charakter, dajú sa skúmať formálnymi metódami syntaxe.*
- *Relativizácia každej filozofickej tézy k jazyku, t.j. potreba určiť jej vzťah k jednému alebo niekoľkým konkrétnym jazykovým systémom, je to najpodstatnejšie, čo treba mať na mysli a čo si treba dobre osvojiť.*
- *Keď vylúčime z epistemológie jej metafyzické a psychologické prvky, je časťou syntaxe... Metóda logickej syntaxe, t.j. analýza formálnej štruktúry jazyka ako systému pravidiel, je jediná metóda filozofie.*
- *Existujú dva hlavné problémy teórie poznania: otázka významu a otázka verifikácie.*
- *Keď niekto chce hovoriť vo svojom jazyku o nejakom novom druhu entít, musí zaviesť určitý systém nových prostriedkov hovorenia, podriadený novým pravidlám; tento postup budeme nazývať konštruovaním jazykového rámca pre nové uvažované entity.*
- *Zavedenie nových prostriedkov hovorenia si nevyžaduje nijaké teoretické ospravedlnenie, pretože z neho nevyplýva nijaké tvrdenie o realite.*
- *Buďme obozretní, keď formulujeme svoje tvrdenia, a kritickí, keď ich skúmame, ale buďme tolerantní, keď povoľujeme jazykové formy.*
- *Máme úlohu nájsť cesty na organizovanie spoločnosti, ktorá zladí osobnú a kultúrnu slobodu jednotlivca s rozvojom účinnej organizácie štátu a ekonomiky.*

(dmj)

José ORTEGA Y GASSET

(9.5.1883 – 18.10.1955)

Španielsky filozof, sociológ, estetik a esejista študoval u jezuitov v Malage, na univerzitách v Salamanke a Madride. Štyri roky bol na študijnom pobyte v Nemecku, kde spoznal oddanosť vedeckej a objektívnej metodike. V rokoch 1910–1936 viedol katedru metafyziky v Madride. Od roku 1931 bol poslancom za republikánov. Po začiatku občianskej vojny v Španielsku odišiel do exilu (Francúzsko, Holandsko, Južná Amerika, Portugalsko). Po návrate (1945) striedal pobyt v Španielsku a v Nemecku. Nevytvoril svojbytný filozofický systém, vynikol ako mysliteľ, ktorý esejistickou formou ponúka vedecké poznatky bez prísneho dôkazu. Zavrhol prehnajú subjektivitu, vyhýbal sa prílišným abstrakciám, dával prednosť pozorovateľným faktom. Skoro 20 rokov (1916–1935) vydával svoju „osobnú“ revue *El Espectador*, často žurnalisticky prispieval do novín a časopisov, robil prednáškové turné. K jeho hlavným dielam patria: *Meditácie o Quijotovi*, *Odl'udštenosť umenia*, *Vzbura davov*. Uznával, že filozofia nemôže byť oddelená od konkrétnych podmienok ľudského života. Zavrhol prehnajú subjektivitu, hľadal súlad medzi objektom a subjektom. Vnímal vzťahy so svetom; okolnosti sú nemé veci, ktoré nás obklopujú a dynamizujú vzájomné vzťahy s nami. Pozoroval, že ľuďom chýba životný projekt, ktorý by ich nadchol a nasmeroval ich ľudské konanie. Každý ľudský život je stanoviskom, ktoré zapadá do perspektív splývajúcich v generácii svojej doby. Vôľu byť sám sebou považuje za hrdinstvo. Vznešený človek vykonáva svoju vôľu v službe hodnotám, ktoré ho presahujú a vytvárajú zmysel existencie. Sme ovplyvňovaní zvykmi a tradíciami, prostredníctvom slov a spoločenskej mienky. Ľudský rozum má zvládnuť podmienky dané človeku pre život.

Z myšlienok

- *Pokrok nespočíva v tom, zručiť včerajšok, ale zachovať tú jeho podstatu, ktorá má silu vytvoriť lepší dnešok.*
- *Prekvapenie a úžas sú začiatkom pochopenia.*
- *Masy a kolektív môžu skutočne žiť bez pravdy. Nie sú jej ani schopné, ani pre nich nie je potrebná.*
- *Muž sa domnieva, že si vybral ženu. V skutočnosti si žena zvolí muža a ten si ju vyberie.*
- *Dejiny sú románom toho, čo bolo. Román je dejinami toho, čo mohlo byť.*
- *Medzi ľuďmi a okolnosťami v ktorých žijú prebieha vzájomné dynamické ovplyvňovanie.... Formulou pre zachytenie tohto dynamického vplyvu je veta: Ja som ja a moje okolnosti... Jednotlivec môže ovplyvniť svoje okolnosti, nemôže ich však prehliadať... Ovpkyvňovanie svojich okolností je pre jednotlivca jeho tvorivým aktom.*
- *Hrdina, vynikajúci človek, utvára vznešený život vykonávaním svojej vôle na prekonanie sféry všedného a daného... Opakom hrdinu je človek davu, ktorý je spokojný s vlastnou priemernosťou a namiesto rozumu sa spolieha na mienku.*
- *Sú dva druhy nespokojnosti: nespokojnosť, ktorá pracuje, a tá, čo zalamuje rukami. Prvá dosiahne to, čo chce, druhá stratí, čo má.*

(dmj)

Lev Nikolajevič TOLSTOJ

(9. 9. 1828 – 20. 11. 1910; v starom kalendári 28. 8. 1828 – 7. 11. 1910)

Získal označenie „veľká duša Ruska“. Stelesňoval ruskú literárnu tvorbu i filozofiu minulého storočia. Vo svojom diele odrazil protiklady celej epochy ruskej spoločnosti (1861–1905). Ruský spisovateľ a mysliteľ **Lev Nikolajevič Tolstoj**, spoločenský kritik a básnik ľudských osudov, vášnivo túžil polepšiť svet. Pripravoval revolúciu v oblasti morálky, ovplyvnil súdobé názory na vzdelanie, osvetu, umenie i výchovu. Romány *Vojna a mier*, *Anna Kareninová*, *Vzkriesenie* odrážajú jeho realistický pohľad na svet umením

psychologickej analýzy. Ľudský život skúmal zvnútra, v rôznorodých labyrintoch nás samých, v problémoch našich duší. Odhalil v ľuďoch ich vždy neuspokojenú túžbu po tom, aby ich život bol blahom a mal rozumný zmysel. Poslaním človeka má byť život pre iných. Hlásal etiku neprotivenia sa zlu násilím, uznával dosiahnutie najvyššej harmónie v zmysle pravdy, krásy a dobra.

Z myšlienok

- *Ak žiješ s ľuďmi, nezabúdaj, čo si poznal v samote. A v samote premýšľaj o tom, čo si poznal pri stretnutiach s ľuďmi.*
- *V živote je iba jedno neklamné šťastie – žiť pre druhého. Skutočne žijú iba tí, ktorí konajú dobro.*
- *Čím bližšie sú ľudia k pravde, tým sú znášannejší voči cudzím omylom. A opačne.*
- *Ak ťa napadne, že všetko to, čo si myslel o Bohu, je zvrátené a žiadny Boh nie je, nestrachuj sa z toho. Prihodiť sa to každému človeku. Nemysli si však, že tvoja nevier a pochádza z toho, že Boh neexistuje. Ak už neveríš v Boha, v ktorého si predtým veril, je to preto, lebo v tvojej viere bolo niečo chybné a preto musíš sa snažiť lepšie pochopiť, čo nazývaš Bohom. Ak divoch prestane veriť vo svojho dreveného boha, neznamená to, že Boh neexistuje, ale iba to, že Boh nie je z dreva.*
- *K najväčším omylom patrí presvedčenie, že ľudia môžu násilím spravovať šťastie iných ľudí.*
- *Najvyššia ľudská múdrosť bola vždy v tom, aby sa našlo usmernenie, podľa ktorého sa majú usporiadať ľudské vedomosti: ktoré z nich sú dôležitejšie a ktoré sú menej dôležité... veda o tom, čo človek musí poznať najnutnejšie – v čom je zmysel a šťastie každého človeka a všetkých ľudí.*
- *Láska je len vtedy skutočnou láskou, ak človek obetuje pre druhého nielen svoj čas, svoje sily, ale až keď nasadí všetko, aj svoj život. Iba tým, že existuje takáto láska v ľuďoch, sa udržuje tento svet.*
- *Iba čestný nepokoj, zápas a práca, založené na láske je to čo sa dá nazvať šťastím.*
- *Najkrajšia mladosť je mladosť ducha vo chvíli, keď už nie sme mladí.*
- *Kto je dobrý, verí v dobro, lebo ho dokáže tvoriť v iných.*
- *Radosť z konania dobra je jediným naozajstným šťastím.*
- *Naozaj múdry je ten, kto pozná sám seba.*
- *Vyrastajte duchovne a pomáhajte druhým rásť. V tom je celý život.*

(dmj)

Jean LACROIX

(23.12.1900–27.6.1986)

Francúzsky filozof vyštudoval aj literatúru, sociológiu i právo. Ľudské myslenie vnímal ako priestor medzi ničotou a všetkým. Vedel, že naše pojmy, ktorými uchopujeme skutočnosť, sa skutočnosťou musia nechať aj vytvárať. Veľkosť človeka chápal v tom, že nielen vytvára, ale aj objavuje. Ľudské filozofické systémy majú umožniť nielen poznávanie skutočnosti, ale aj jej ovplyvňovanie. Napísal práce *Marxizmus, existencializmus, personalizmus* (1949), *Osoba a láska* (1955), *Sila a slabosť rodiny* (1957), *City a mravný život* (1968). Štúdiu o stretnutí človeka so životnou tragikou nazval *Neúspech* (1964). Pôsobivý je výber jeho názorov v knižke *Smysl človeka* (Praha: Vyšehrad, 1970).

Z myšlienok

- *Človek je prahuntie po zmysle: Boh je zmyslom sveta a svet je znamením Boha... Človek bol stvorený, aby tento svet ponúkol ako dar a tak získal život večný... Človek môže rozvinúť svoju osobnosť a dovrieť ju len tak, že bude slúžiť niečomu, čo ho presahuje.*
- *Láska je ľudská skúsenosť, ktorá dovoľuje človeku jasne pochopiť v duchovnom živote harmóniu medzi jedným a mnohým... Láska nám odhaľuje, že sme skrz druhého, že svet existuje iba pre tých, ktorí sú aspoň dvaja... Poznanie smeruje k všeobecne platnému, láska je odhalením jedinečného...Milovať znamená umierať a stále znovu vstávať z mŕtvych.*
- *Viera je jednoducho postupné zachytávanie večnosti v čase, je to pohyb k pochopeniu... Viera je stretnutie človeka s pravdou aj s druhými ľuďmi...Veriť znamená súčasne uskutočňovať sa aj byť... Veriť znamená veriť v zmysel.*
- *Hľadanie pravdy je spoločným úsilím celého ľudstva... Človek pravdu nevlasťní, ale pravda sa ho skôr zmocňuje.*
- *Každé poznanie je zmesou vedy a viery, každé poznanie je viera... Veda je iba nevyhnutným a nedostatočným prvkom viery.*
- *Nech veda objaví čokoľvek, vždy to bude práve to, čo odmietame nazývať Bohom.*
- *Pripustiť Boha znamená odmietnuť absurditu... Ak máme dospieť k Bohu, musíme z neho vychádzať... Boh nie je hotové riešenie, ale požiadavka riešenia a súčasne záruka toho, koniec koncov nie je absurdné nejaký zmysel hľadať a realizovať dielo.*
- *V každom človeku sa odohráva dráma ľudského osudu a každý sa musí rozhodnúť sám za seba... Práca spočíva vždy v tom, že duch vynaložením značného úsilia vniká do hmoty a zduchovnieva ju. Človek musí pracovať, aby sa priblížil k pravde.*

(dmj)

Jednoduché vety významných osobností

(pre rok 2025)

To najkrajšie na svete nie sú veci, ale chvíle, okamžiky, neuchopiteľné sekundy.

K. Čapek (9.1.1890–25.12.1938)

Hľadáme odpoveď na elementárnu otázku, pred ktorou každý z nás každé ráno stojí - aký zmysel a akú hodnotu dáme svojmu životu.

A. Schweitzer (14.1.1875–4.9.1965)

Poznávanie pravdy je zdravie ľudského ducha.

R. Descartes (31.3.1596–11.2.1650)

Kde len rozťahnem ramená, plávam v nádhere Božej.

P. Claudel (6.8.1868–23.2.1955)

Väčšina ľudí sa domnieva, že láska znamená byť milovaný namiesto milovať.

E. Fromm (23.3.1900–18.3.1980)

Čaro lásky je v tom, že robí človeka úplným...

P. Teilhard de Chardin (1.5.1881–10.4.1955)

Človek, jeho činnosť musia obsahovať prvok nekonečnosti, ktorý dodáva javu určitosť, charakter... Zjavnosť prítomnosti je budúcnosť, a budúcnosť človeka je láska.

B. Pasternak (10.2.1890–30.5.1960)

Rozum má cenu, iba ak slúži láske.

A. de Saint-Exupéry (29.6.1900–31.7.1944)

Filozofia je založená na predpoklade, že vo všeobecnom sa zjavuje absolútne.

M. Buber (8.2.1878–13.6.1965)

Vzrastaj prekonávaním prekážok.

J. Escrivá de Balaguer (9.1.1902–26.6.1975)

Naše vedomie predsa samé seba nevytvára, ale pramení z neznámej hĺbky. Prebúdza sa pozvoľna v dieťati a prebúdza sa každé ráno z hĺbok spánku z nevedomého stavu. Je ako dieťa, ktoré sa denne rodí z materského prazákladu nevedomia.

G. Jung (26.7.1875–6.6.1961)

Kresťan je človek, ktorý túži po Kristovi – nie po zisku alebo vyznamenaní, moci, sláve alebo úžitku.

J.H. Newman (21.2.1801–11.8.1890)

Teórie sú pomíňajúce sa, ale problémy sú trvalé.

J. Piaget (9.8.1896–17.9.1980)

Optimizmus si vyžaduje tréning, silnú vôľu a schopnosť nevidieť veci, ktoré spozoruje aj slepec.

O. Welles (6.5.1915–10.10.1985)

Nesľubuj, že vykonáš, nehonos sa, že si vykonal, ale ponechaj svojim skutkom, aby za teba hovorili.

J.A. Komenský (28.3.1592–15.11.1670)

Zaujatie matematikou sa dá porovnať so záujmom o mytológiu, literatúru alebo hudbu. Je to jedna z najvlastnejších oblastí človeka, v nej sa prejavuje ľudská podstata, túžba po intelektuálnej sfére života, ktorá je jedným z prejavov harmónie sveta.

H. Weyl (9.11.1885–8.12.1955)

PF 2025

Pre priateľov a priaznivcov spomienkových kalendárov
zostavil *Dušan Jedinák* z Topolčian.